

RĂZBOIUL INFORMAȚIONAL WEB 2.0

Simion CIOCHINĂ

Introducere. Competiția politică în și dintre state pentru putere și dominație a generat dintotdeauna conflicte și războaie devastatoare. Unele din cele mai eficiente arme de luptă, alături de cele tradiționale, au fost armele psihologice de influență, care în timp au fost dezvoltate și aplicate la scară socială largă. Odată cu apariția presei și a diversificării instrumentelor de informare în masă, câmpul de luptă devine spațiul public.

O amploare fără precedent a războiului informațional, cu tehnici specifice de manipulare prin intermediul mass-mediei a fost atinsă în

secolul XX de regimurile nazist și sovietic. A urmat perioada războiului rece dintre Washington și Kremlin, care, odată cu căderea Cortinei de Fier și destrămarea imperiului sovietic, dar și a dezvoltării noilor tehnologii informaționale, a evoluat într-un război informațional supranumit – web 2.0.

Federația Rusă a continuat să folosească manipularea în campanii informaționale complexe pentru a menține fostele republici sovietice în sfera sa de influență. Astfel, Republica Moldova intră în război informațional odată cu declararea independenței și declanșarea conflictului transnistrian (1992). Propaganda și manipularea rusă a început a fi folosită cu o forță mai mare odată cu izbucnirea conflictelor din țara vecină Ucraina. Ministrul rus al Apărării, Serghei Șoigu, declara în 2015 că „mass-media este una dintre noile tipuri de armament modern care, de-a lungul mai multor ani, a adus Rusiei atât victorii, cât și înfrângeri”. Astfel, clasa politică de la Moscova a trecut la o nouă etapă de utilizare a mass-mediei în scopuri de influență, cu ajutorul noilor tehnologii informaționale – televiziunea, internetul și produsele terțe ale acestuia – rețelele de socializare.

Studierea cazului Republicii Moldova în acest context este deosebit de importantă, deoarece războiul informațional, în care a fost antrenat Chișinăul, este greu de învins și influențează direct societatea. Războiul informațional web 2.0 este un termen nou în literatura de specialitate. Acesta definește dezinformarea, tehnicile de manipulare și intoxicare a publicului în mediul virtual, spațiu necontrolat și în ascensiune rapidă. Libertatea de exprimare pe on-line, anonimitatea și lipsa de control permit dezvoltarea tehnicilor de dezinformare mult mai subtile și mai persuasive decât acele clasice și, respectiv, mai periculoase, de impact major. În acest context, o cercetare privind cazul Republicii Moldova este de interes atât pentru profesioniștii din domeniu, cât și pentru publicul larg.

Abordări conceptuale ale războiului informațional web 2.0. Noțiunea de „război informațional” apare pentru prima dată în timpul Războiului rece, atunci când mass-media au fost implicate în promovarea ideilor liderilor politici ai SUA și URSS, care aveau drept obiectiv atât consolidarea puterii politice, cât și crearea stereotipurilor

ȘTIINȚE SOCIALE

Relații internaționale, științe politice și administrative

în rândul societății. Totuși, dacă în timpul Războiului rece, manipularea prin intermediul mass-mediei nu era camuflată și se ducea direct, atunci odată cu dezvoltarea noilor tehnologii informaționale aceasta a trecut la un nou nivel, numit în mediul academic „Manipularea Web 2.0”. Această nouă eră a dezinformării este subtilă și persuasivă, cu tehnici, prin intermediul cărora politicienii manipulează, creând știri false sau sustrăgând atenția cetățenilor de la problemele și greșelile pe care le fac.

Pentru J. Arquilla, termenul „război informațional” este prea larg în încercarea de a acoperi toate aspectele teoretice, de aceea el îngustează conceptele și se referă în lucrările sale la probleme tehnice și vulnerabilitățile de securitate în spațiul virtual. Astfel, Arquilla caracterizează evoluția conflictului modern, drept unul situat între doi poli: *Cyberwar* (războiul cibernetic) și *războiul de rețea*. El definește *Cyberwar* drept un conflict de intensitate medie și mare, iar războiul în rețea drept un conflict și operații cu o intensitate scăzută și care diferită de noțiunea de război. În cazul celui din urmă, nu se aplică forme ierarhice de organizare și strategii comunicaționale, iar războiul din rețea schimbă complet esența amenințărilor, a rolurilor și a scopurilor războiului informațional.

De asemenea, cercetătorul american este primul care acum 20 de ani a prezis ascensiunea războiului cibernetic Web 2.0. Astfel, ca exemplu, el aduce războiul ruso-georgian din 2008, când mișcarea tancurilor rusești a fost facilitată de atacurile ciberneticе asupra administrației militare din Tbilisi. Pe de altă parte, mass-media rusă difuza pe toate canalele informații web, care aveau drept scop dezinformare și demoralizarea populației.

Un alt aspect care a stat la bazele teoretice și conceptuale ale societății informaționale și apariției unui nou tip de război comunicațional, ca o etapă fundamentală nouă a dezvoltării sociale și civilizatoare, în care cunoașterea și posesia informației vor juca un rol fundamental în construcția structurii sociale sunt descrise în lucrările unor asemenea autori, precum M. Castells, G. Bechmann, L. Niklas, F. Webster. Studiile acestor cercetători sunt de natură sociofilosofică și sunt consacrate formării paradigmei științifice și teoretice a societății cunoașterii postindustriale (societății de rețea).

Web 2.0 nu este doar o nouă versiune a Web-ului. Don Tapscott a preferat să-l redenumască înlocuind termenul Web 2.0 cu wikinomics, considerând util de a evidenția rolul primordial al instrumentelor simple ale aplicației date, ce contribuiau la sporirea activității de colaborare on-line. Pentru alți cercetători, noțiunea „inteligentă colectivă” a servit la traducerea particularităților Web-ului actual. În esență, acest produs are drept principiu funcțional de bază activitățile din spațiul digital ale unui număr mare de internauți, focalizate pe utilizarea dimensiunii sale de colaborare interactivă. Abordat în calitate de platformă dinamică, Web-ul reprezintă mediul de căutare, de publicare și de editare, în orice moment, a informației. Pe blogul său, Tom O’Reilly, organizatorul primei conferințe de popularizare a conceptului Web 2.0 (5-7 octombrie 2004, San Francisco), menționa că definițiile sunt construcții lingvistice ce servesc la explicarea obiectelor. Web 2.0 nu poate fi considerat și nici interpretat în calitate de obiect, deoarece el este un important moment de trecere la o nouă eră, cu noi actori și noi reguli.

Aceste aspecte teoretice vin drept argumente la tezele și ipotezele cercetării, care pot fi demonstrate de studiul de caz al Republicii Moldova, care deocamdată este una din țările care suferă enorm de pe urma războiului informațional de tip Web 2.0. După cum am menționat anterior, pe parcursul istoriei diferite grupuri de interese au profitat de puterea politică și economică pe care o aveau, folosind instituțiile media în scopuri proprii. Una dintre metodele folosite de aceștia actualmente ia o nouă dimensiune, iar crearea de știri false și difuzarea acestora prin noile tehnologii comunicaționale, care nu corespund realității și nevoilor cetățenilor, sunt greu de sesizat. De obicei, asemenea procedee sunt folosite de sistemele politice dictatoriale, în care accentul se pune pe cultul personalității conducătorului, iar corupția, sărăcia sau declinul economic sunt mascate sub lozinci optimiste.

Concluzie. Războiul informațional a pătruns în toate domeniile, cum este politicul, economicul sau cel militar. Utilizarea noilor instrumente a depășit de mult timp limitele, iar deosebirea dintre adevăr și minciună este din ce în mai greu de sesizat.

Cu siguranță, situația mass-mediei din R. Moldova rămâne a fi una destul de complicată, iar intervențiile manipulării străine prin intermediul New media sunt din ce în ce mai agresive. O parte din provocări vin pe filiera externă, propaganda prin intermediul presei ruse. Studiarea acestor strategii de manipulare devine și mai importantă, deoarece războiul informațional cu care se confruntă Chișinăul este greu de oprit și influențează direct asupra mentalității și a valorilor cetățenilor. Un stat mic, precum este țara noastră, nu are deocamdată posibilități de a riposta împotriva acestui război fără arme, dar care poate conduce la un control total asupra țării, iar ignoranța clasei politice moldovenești poate duce la pierderea acestei lupte.

Actualmente, Republica Moldova nu are o strategie de apărare împotriva manipulării de tip nou, iar ținta atacurilor mediatice deseori depășește limitele. Totodată, evoluțiile rapide ale noilor tehnologii informaționale nu au fost pe larg și aprofundat studiate la noi în țară. Viitoare lucrări și studiul de caz al Republicii Moldova vor contribui la conștientizarea pericolelor pe care le are manipularea de tip Web 2.0, iar rezultatele lor vor putea fi folosite la elaborarea mai multor strategii de combatere a propagandei.

Referințe:

1. REGNUM, *Шошгу: СМИ стали новым видом мощного современного оружия*. 2015. [Accesat 27.07.2019]. Disponibil: <https://regnum.ru/news/1909755.html>
2. ARQUILLA, J., RONFELDT, D. *The advent of netwar*. 2003. Santa Monica. [Accesat 20.08.2019]. Disponibil: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monograph_reports/MR1382/MR1382.ch1.pdf
3. CASTELLS MANUEL. *Communication power*. New York: Oxford University Press Inc., 2009, p.53
4. WEBSTER FRANK. *Theories of the Information Society*. London: Routledge, 2006, p. 314
5. CATHALA, H.-P. *Epoca dezinformării*. București: Editura Militară, 1991. 304 p.
6. STAN, Sonia Cristina. *Manipularea prin presă*. București: Humanitas, 2004, p. 172
7. MACOVEI, P., BUNDUCHI, I., ZAHARIA, V., GONȚA, A., NANI, A., RAȚĂ, M., DODON, V. *Capturarea mass-mediei și a altor mijloace de comunicare publică în Republica Moldova*. 2017. Chișinău. [Accesat

*Conferința științifică națională cu participare internațională
„Integrare prin cercetare și inovare”, USM, 07-08 noiembrie 2019*

21.08.2019]. Disponibil: http://www.transparency.md/wp-content/uploads/2017/05/TI_Moldova_Capturarea_Mass_Media.pdf